

Od redakcji

DRODZY NAUCZYCIELE!

Drugi zeszyt „Notatnika historyka” w całości poświęciliśmy stosunkom polsko-niemieckim. Z oczywistych powodów temat ten jest obecny na każdym etapie nauczania – wszak historia Polski to w dużej części właśnie dzieje kontaktów z Niemcami. Kontaktów, które miały charakter nie tylko polityczny czy militarny, lecz także gospodarczy, kulturowy i językowy. Zeszyt *Polacy i Niemcy. Historia sąsiedztwa* stanowi zbiór artykułów traktujących o różnych aspektach wielowiekowego sąsiedztwa. Sąsiedztwa niekiedy trudnego, a niekiedy bardzo korzystnego dla obu stron.

„Notatnik” otwierają wykłady historyków: prof. Janusz Małek objaśnia zawiłości polityki polsko-pruskiej w kontekście drogi Prus Książęcych od lenna do samodzielnego państwa (*Prusy Książęce a Rzeczpospolita. Związki polityczne i ustrojowe*), prof. Jerzy Eisler natomiast omawia dzieje polityki Polski wobec dwóch państw niemieckich – NRD i RFN (*Jedna Polska i podwójne Niemcy*).

W dziale „Warsztat Nauczyciela” m.in. ważny – można by rzec: szkolny – temat prawa niemieckiego w Polsce w średniowieczu porusza prof. Marek Kazimierz Barański. Tomasz Mleczek ukazuje kulisy dyplomatycznej gry, której rezultatem był koniec zakonnego i powstanie świeckiego państwa w Prusach. Krzysztof Wasilewski natomiast porusza wątek polskiego udziału w wojnie trzydziestoletniej i dość wątpliwych korzyści z sojuszu z Habsburgami. Z nieco innej perspektywy na historię relacji Polaków i Niemców spogląda Piotr Kroll, który omawia znaczenie kontaktów niemiecko-ukraińskich dla historii Polski w tekście *Nad głowami Polaków*.

Oprócz artykułów natury monograficznej proponujemy także kilka pomysłów na uatrakcyjnienie zajęć. Przy temacie kontaktów między dwoma narodami nie sposób uniknąć kwestii wzajemnego postrzegania się sąsiadów. Marta Czyżewska dokonuje przeglądu i analizy stereotypów polskich i niemieckich na przestrzeni dziesięciu wieków sąsiedztwa (*Szwab i Polacke. Polsko-niemieckie stereotypy*), a Igor Kąkolewski szczególnie dokładnie opisuje chyba najbardziej z nich znany w artykule *Polnische Wirtschaft, czyli „polski bałagan”*. *Dzieje pewnego stereotypu*. W dziale „Z czym do ucznia” Joanna Piłat prezentuje sposoby wykorzystania na lekcji bardzo interesującego rodzaju źródła historycznego (a przy tym coraz częściej obecnego na maturze z historii), jakim jest karykatura. Przykładami są polskie rysunki satyryczne z XIX i XX w. dotyczące relacji z Niemcami. Marta Czyżewska z kolei proponuje spojrzenie na historię od strony językowej – analiza rodzajów zapożyczeń, czasu, w którym wchodziły do języka, oraz stopnia ich natężenia może

wyjaśnić wiele aspektów procesów i wydarzeń, a przy tym pokazuje inną stronę badań historycznych.

Ponadto publikujemy dwa scenariusze zajęć o tematyce polsko-niemieckiej: Joanny Zatorskiej – wykorzystujący fragmenty średniowiecznych kronik mówiące o wzajemnych opiniach Polaków i Niemców, oraz autorstwa Wandy Królikowskiej – poruszający temat wypędzonych po II wojnie światowej mieszkańców tzw. Ziemi Odzyskanych i Kresów Wschodnich zabranych przez ZSRR.

Kwestię związków historii z literaturą porusza Marcin Kowalczyk, który pisze o literackich archetypach Niemca w pierwszych latach powojennej Polski (*Wizerunek Niemca w literaturze lat 1945–1956*). Obecność naszych zachodnich sąsiadów w polskich książkach szczególnego rodzaju – w podręcznikach – także była zdeterminowana traumą wojny i oficjalną ideologią. W dziale „Historyczne Dylematy” dr hab. Joanna Wojdon (*Niemcy w polskich podręcznikach okresu Polski Ludowej*) dokonuje analizy sposobu kształtowania opinii uczniów o polsko-niemieckiej historii oraz o rozróżnianiu Niemców z RFN i NRD.

Ponadto zestaw zadań związanych z tekstem źródłowym (Wojciech Kalwat, *Niemiecki projekt naprawy Rzeczypospolitej*), internetowy przewodnik po stronach dotyczących historii polsko-niemieckiej (Agnieszka Ucińska, *Niemcy i Polska w internecie*), projekt wycieczki historycznej (Dorota Jasik, *W cieniu obozów koncentracyjnych*) oraz recenzje książek.

Redakcja